

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060204

DOM
2014-02-26
Stockholm

Mål nr
F 7714-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, beslut 2013-05-28 och 2013-07-23 i mål nr F 1928-13, se bilaga A och B

KLAGANDE

U L

MOTPART

Vattenfall Eldistribution AB, 556417-0800
461 88 Trollhättan

SAKEN

Ledningsrätt berörande 40kV regionledning Ed-Nössemark bl.a. berörande fastigheten X i Dals-Eds kommun m.m.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avvisar U L:s talan såvitt avser överklagande av mark- och miljödomstolens beslut den 28 maj 2013 samt beslutet om förtida tillträde.
2. Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens beslut i den del det avser beslutet om ledningsrätt och visar i den delen målet åter till mark- och miljödomstolen för prövning i sak.
3. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.

Dok.Id 1126346

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

BAKGRUND

Lantmäteriet beslutade i protokoll den 18 april 2013, ärendenummer O123467, att ledningsrätt uppläts till Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall) i U L:s fastighet X i Dals-Ed kommun, att förtida tillträde fick ske den 3 maj 2013, att ledningsbeslutet även i övrigt fick verkställas utan hinder av att det inte hade vunnit laga kraft samt att ersättningsbeslut ska fattas när ledningsarbetena är avslutade. Lantmäteriet förordnade också om att ledningsbeslutet skulle få överklagas särskilt. U L överklagade beslutet till mark- och miljödomstolen och begärde inhibition av beslutet om förtida tillträde. Mark- och miljödomstolen avlog inhibitionsbegäran i beslut den 28 maj 2013. I slutligt beslut den 23 juli 2013 avlog mark- och miljödomstolen U L:s yrkande om vilandeförklaring och lämnade hans ånyo framställda inhibitionsyrkande utan bifall. I samma beslut avvisade också mark- och miljödomstolen U L:s överklagande i den del det avsåg ledningsrättsbeslutet och avvisade även hans övriga yrkanden. Mark- och miljödomstolen fann inte heller skäl att hålla syn i målet.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

U L har överklagat mark- och miljödomstolens beslut den 28 maj 2013 respektive den 23 juli 2013 och yrkat att besluten ska ändras och att hans talan vid mark- och miljödomstolen ska bifallas.

Till stöd för sitt överklagande har han vidhållit vad han tidigare har anfört och bl.a. tillagt följande. Av omtanke om miljö/klimat överklagar han mark- och miljödomstolens beslut. En lufthängd ledning skulle förorsaka stor miljö/klimatskada under mycket lång tid. Området där ledningen ska dras är enligt 4 kap. 2 § miljöbalken ett av de mest skyddsvärda områdena i Sverige.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL*Mark- och miljödomstolens beslut den 28 maj 2013*

Genom det rubricerade beslutet avlog mark- och miljödomstolen U L:s yrkande om inhibition av Lantmäteriets beslut om förtida tillträde. Enligt lag och

meddelad fullföljdshänvisning kan det beslutet inte överklagas. U L:s överklagande ska därför avvisas i denna del.

Frågan om förtida tillträde

Av 28 § ledningsrättslagen (1973:1144) och 15 kap. 1 och 3 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, följer att ett beslut av lantmäterimyndighet om förtida tillträde i fråga om ledningsrätt får överklagas särskilt till mark- och miljödomstol. Mark- och miljödomstolens beslut om förtida tillträde får enligt 17 kap. 2 § FBL i ett sådant fall inte överklagas till Mark- och miljööverdomstolen. U L:s överklagande ska därför avvisas i den del det avser beslutet om förtida tillträde.

Beslutet om ledningsrätt

Mark- och miljödomstolen har avvisat U L:s överklagande i den del det avser Lantmäteriets ledningsrättsbeslut. U L har i mark- och miljödomstolen riktat invändningar mot ledningens sträckning och han anser också att markförlagd kabel är det enda alternativet. Han har också haft invändningar mot lantmäteriets handläggning av ledningsrättsärendet.

Enligt 1 § ledningsrättslagen kan den som vill utnyttja ett utrymme inom en fastighet för en ledning eller annan anordning få rätt till det. Vidare stadgas i 6 § ledningsrättslagen att ledningsrätt inte får upplåtas om ändamålet lämpligen bör tillgodoses på något annat sätt, eller om olägenheterna av upplåtelsen från allmän synpunkt överväger de fördelar som kan vinnas. När ledningsrätt söks, som i förevarande fall, för en ledning som erhållit nätkoncession enligt bestämmelserna härom i ellagen (1997:857) begränsar det enligt 11 § ledningsrättslagen den lämplighetsprövning som ska göras enligt 6 § samma lag eftersom vad som föreskrivits i koncessionsbeslutet om ledningens framdragande ska gälla. Om den koncessionerade sträckningen är tydligt bestämd i koncessionsbeslutet går det inte att pröva någon annan sträckning. Däremot kan det vara aktuellt att göra överväganden såvitt gäller lämpligheten av att upplåta ledningsrätt och gällande den intresseavvägning som ska göras. Vidare ska sträckningen mer noggrant preciseras. Det förhållandet att U L:s argument i huvudsak avser frågor som må ha behandlats i beslutet rörande nätkoncession medför inte att hans talan mot Lantmäteriets beslut att upplåta

ledningsrätt i hans fastighet inte ska tas upp till prövning i sak. Till detta kommer att U L riktat invändningar mot Lantmäteriets handläggning av ärendet något som inte heller får en prövning då hans talan avvisats (jfr Högsta domstolens dom den 5 juni 2013 i mål nr Ö 3264-11 punkt 11).

Mark- och miljödomstolen har därför felaktigt avvisat U L:s överklagande i denna del och felet kan med hänsyn till instansordningens princip inte läkas i Mark- och miljööverdomstolen. Mark- och miljödomstolens beslut i denna del ska därför undanröjas och målet visas åter för prövning i sak.

Övriga yrkanden

U L yrkade i mark- och miljödomstolen att målet skulle vilandeförklaras i avvaktan på Högsta förvaltningsdomstolens beslut i mål nr 7154-12 om rättsprövning. Högsta förvaltningsdomstolen avgjorde det aktuella målet den 22 november 2013, genom att förklara att regeringens beslut skulle stå fast, varför frågan om vilandeförklaring inte längre är aktuell. Vad gäller U L:s invändningar om jäv, yrkande om brottsutredning, anlitande av sakkunnig och syn finner Mark- och miljööverdomstolen inte skäl att göra någon annan bedömning än mark- och miljödomstolen. Överklagandet ska därför avslås i dessa delar.

Beslutet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Liselotte Rågmark, tekniska rådet Cecilia Undén och hovrättsrådet Eywor Helmenius, referent, samt adjungerade ledamoten Karin Sparrman.

Föredragande har varit David Sandberg.

VÄNERSBORGS
TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

PROTOKOLL
2013-05-28
Handläggning i
Vänerns borg

Aktbilaga 3
Mål nr
F 1928-13

SVEA HOVRÄTT
060204

INKOM: 2014-02-26
MÅLNR: F 7714-13
AKTBIL:

Handläggning i parternas utevaro

RÄTTEN

Chefsrådmannen Stefan Nilsson och tekniska rådet Sören Karlsson

PROTOKOLLFÖRARE

Beredningsjuristen Sofia Ardeke

PARTER

KLAGANDE

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

MOTPART

Vattenfall Eldistribution AB
461 88 Trollhättan

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets beslut den 26 april 2013, ärendenr O123467, bilaga 1

SAKEN

ledningsrätt berörande 40kV regionledning Ed-Nössemark i Dals-Eds kommun bl.a. berörande [REDACTED]; nu fråga om inhibition av beslut om förtida tillträde

Handlingarna i målet genomgås varvid följande antecknas.

Lantmäteriet beslutade den 26 april 2013 att ledningsrätt för 40 kV regionledning Ed-Nössemark ska upplåtas till Vattenfall Eldistribution AB enligt karta (bilaga 2) mot bakgrund av beslut om koncession för linje som tidigare meddelats av Statens Energi-myndighet. Ledningsrätten belastar bl.a. [REDACTED] fastighet [REDACTED]. Efter yrkande av Vattenfall Eldistribution AB beslutade Lantmäteriet samtidigt att tillträde får ske den 3 maj 2013 samt att beslutet även i övrigt får verkställas utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft. Som skäl angavs att det är osannolikt att ledningsbeslutet kan komma att ändras i den del som är av betydelse för tillträdet.

Dok.Id 234752

Postadress
Box 1070
462 28 Vänerns borg

Besöksadress
Hamngatan 6

Telefon
0521-27 02 00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se

Telefax
0521-27 02 30

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-16:00

██████ har överklagat Lantmäteriets beslut och har därvid yrkat bl.a. inhibition, dvs. att vidare verkställningsåtgärder inte ska få vidtas av Lantmäteriets beslut om förtida tillträde. Han har bl.a. anfört följande som skäl för sin talan. Vattenfalls avsikt att uppnå s.k. trädsäker ledning kommer att förorsaka vandalisering av långt över 100 hektar stort markområde med växande skog samt skador i två 27 km långa ömtåliga kantzoner av skog där träden inte kommer att tillåtas uppnå full höjd. För att bereda väg för grävmaskiner vid markläggningen kommer det att krävas en 4–5 m bred avverkningsgata. Vattenfall hävdar att för trädsäkerhet krävs på varje sida av luftburen ledning en 20 m djup trädlös yta längs hela sträckningen vilket är orimligt.

Mark- och miljödomstolen meddelar följande

BESLUT

Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om inhibition.

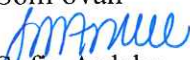
Skäl

Av 11 § ledningsrättslagen (1973:1144) framgår att vad som i koncessionsbeslut eller eljест av den som meddelar koncession föreskrivits om ledningens framdragande ska lända till efterrättelse utan hinder av 6–10 §§. Av 6–10 §§ framgår villkor för upplåtelse av ledningsrätt m.m. Vattenfall Eldistribution AB har en gällande nätkoncession för linje för aktuell 40 kV ledning vilket innebär att rättigheten att dra ledning inte kan upphävas utan den ändring som är möjlig är endast att ledningen efter överklagande kan flyttas marginellt för att ta hänsyn till lokala faktorer. Mot bakgrund av ovanstående har därför Lantmäteriet haft skäl för att förordna om förtida tillträde. Vad ███████ har anfört inför mark- och miljödomstolen föranleder inte ändring av Lantmäteriets beslut i den del som gäller förtida tillträde.

Efter beredning av målet kommer mark- och miljödomstolen att pröva överklagandet i övriga delar.

Mark- och miljödomstolens beslut kan inte överklagas.

Som ovan

Sofia Ardeke

uppvisat/

VÄNERSBORGS
TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

PROTOKOLL
2013-07-23
Handläggning i
Vänerns borg

Aktbilaga 11
Mål nr
F 1928-13

SVEA HOVRÄTT
060204

INKOM: 2014-02-26
MÅLNR: F 7714-13
AKTBIL:

Handläggning i parternas utevaro

RÄTTEN

Rådmannen Ulf Klerfalk och tekniska rådet Sören Karlsson

PROTOKOLLFÖRARE

Beredningsjuristen Sofia Ardeke

PARTER

KLAGANDE

[REDACTED]
[REDACTED]

668 32 Ed

MOTPART

Vattenfall Eldistribution AB
461 88 Trollhättan

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets beslut den 26 april 2013, ärendenr O123467, bilaga 1

SAKEN

ledningsrätt berörande 40kV regionledning Ed-Nössemark i Dals-Eds kommun bl.a.
berörande [REDACTED]

Handlingarna i målet genomgås varvid följande antecknas.

Lantmäteriet beslutade den 26 april 2013 att ledningsrätt för 40 kV regionledning Ed-Nössemark ska upplåtas till Vattenfall Eldistribution AB (nedan Vattenfall) enligt karta (bilaga 2) mot bakgrund av beslut om nätkoncession för linje som tidigare meddelats av Statens Energimyndighet, Energimarknadsinspektionen. Energimarknadsinspektionens beslut överprövades den 20 september 2012 av regeringen. [REDACTED] yrkade då att ledningen skulle markföreläggas. Regeringen avslog [REDACTED] överklagande och fastställde Energimarknadsinspektionens beslut. Ledningsrätten belastar bl.a. [REDACTED] fastighet [REDACTED]. Efter yrkande av Vattenfall Eldistribution AB beslutade Lantmäteriet den 26 april 2013 att tillträde får ske den 3 maj 2013 samt att be-

slutet även i övrigt får verkställas utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft. Som skäl angavs att det är osannolikt att ledningsbeslutet kan komma att ändras i den del som är av betydelse för tillträdet. [REDACTED] överklagade Lantmäteriets beslut och yrkade bl.a. inhibition, dvs. att vidare verkställningsåtgärder inte ska få vidtas i anledning av Lantmäteriets beslut om förtida tillträde. Mark- och miljödomstolen beslutade den 28 maj 2013 att avslå yrkandet om inhibition.

[REDACTED] har nu överklagat Lantmäteriets ledningsrättsbeslut den 26 april 2013 och yrkat att mark- och miljödomstolen "avvisar" (rätteligen avslår/lämnar utan bifall)Vattenfalls ansökan om ledningsrätt för luftburen ledning, att lokal lantmätare tar beslut om ersättning, att mark- och miljödomstolen vilandeförklarar målet i avvaktan på att Högsta förvaltningsdomstolen har beslutat i mål 7154-12 dvs. ansökan om rättsprövning av Näringsdepartementets (Energimarknadsinspektionens) avgörande (2012-09-20, dnr N2010/5505/E), att mark- och miljödomstolen företar syn på plats samt att mark- och miljödomstolen "stoppar pågående ledningsbyggnation" (vilket måste tolkas som ett nytt yrkande om inhibition) och föranstaltar om brottsutredning.

[REDACTED] har bl.a. anfört följande till stöd för sin talan. Eftersom ärendet inte är ett markärende borde Lantmäteriet ha rekommenderat Vattenfall att vända sig till annan myndighet. Förbinder sig Vattenfall att utföra anläggningen som marklagd elkabel har han inget att anmärka mot Vattenfalls geografiska planering. Vattenfalls avsikt att uppnå s.k. trädsäker ledning kommer att förorsaka vandalisering av långt över 100 hektar stort markområde med växande skog samt skador i två 27 km långa ömtåliga kantzoner av skog där träden inte kommer att tillåtas uppnå full höjd. För att bereda väg för grävmaskiner vid markläggningen kommer det att krävas en 4–5 m bred avverkningsgata. Det är myndigheters plikt att iaktta saklighet och opartiskhet. Enligt förrättningslantmätaren [REDACTED] agerar Lantmäteriet alltid opartiskt. Hon undvek att kommentera hur opartiskhet manifesteras i detta ärende där statsägda Vattenfall och alla inblandade statliga myndigheter framstår som hans motparter. Han har alltid uppfattat Lantmäteriets lokala lantmätare som strikt opartiska. Lantmäteriet synes ha en separat sektion med uppgift att gå regeringen/Näringsdepartementet och Länsstyrelsen i Västra Gö-

talands län tillhanda. I aktuellt ärende uppfattar han att denna sektion har ett självpåtaget eller dikterat uppdrag att bistå statsägda Vattenfall. Att Vattenfall involverar Lantmäteriet i ärendet förefaller vara ett panikslaget försök att förhindra att ärendet utvecklas till det klimat- och miljöärende det faktiskt är. Eftersom Lantmäteriet lär vara den värderare som svenska staten anlitar vid markexploatering anholder han att mark- och miljödomstolen rekommenderar en lokal lantmätare för uppdraget. - Vid bilresa längs vägen Ed till Nössemark kan man från den punkt ca 4 km norr om Ed där aktuell ledningsgata tar följe med vägen norrut om en ca 5 km lång sträcka redan nu värdera miljöskadan av Vattenfalls utförda avverkning. Genom utbyte av den gamla ledningens låga stolpar till nya högre stolpar hade Vattenfall kunnat uppnå betryggande trädsäkerhet och det planerade grova ingreppet i naturen hade kunnat undvikas. Vattenfall hävdar att för trädsäkerhet krävs på varje sida av luftburen ledning en 20 m djup trädlös yta längs hela sträckningen vilket är orimligt. Det åligger Lantmäteriet att varje år tillföra statskassan betydande överskott från sin verksamhet. I skrivelse från oktober 2012 från Vattenfall till Lantmäteriet ber Vattenfall, rimligtvis mot vederlag, om Lantmäteriets bistånd. 1 kap. 9 § regeringsformen är det regelverk som åligger alla svenska myndigheter, inklusive Lantmäteriet, att iaktta. Hur anser domstolen att det rättskydd mot myndighetsgodtycke som grundlagen tillskriver honom har iakttagits vid handläggningen i ärendet? Har förhållandet Vattenfall och dess entreprenör Lantmäteriet tillåtit påverka domslutet? - Vid anläggning av marklagd kabel blir skadan på mark/miljö/klimat endast temporär. "Sjösystemet från Dals Ed i söder till Årjäng och Östervallskog i norr" ingår enligt 4 kap. 2 § miljöbalken i balkens lista över de mest skyddsvärda områdena i landet. Av flera tänkbara alternativ för anläggande av ny elförbindelse genom det miljöskyddade området har Vattenfall valt den mest hänsynslösa byggmetoden mot miljö och klimat. Det finns därför anledning att ifrågasätta om Vattenfalls arbete i ledningsgatan utgör brott mot miljöbalken. Domstolsutslag att bevilja Vattenfall förtida tillträde till hans mark [REDACTED] är inkonsekvent eftersom initialt beviljat beslut om tillträde saknas. Ärendet ska handläggas i enlighet med kravet på egendomsskydd som framgår av konventionen för de mänskliga rättigheterna, vilken har ratificerats av Sverige. Av konventionens regelverk framgår att vid expropriation av mark åligger det den exproprierande statsmakten att ansvara för värdering av intrångsskada och att om skog finns på marken

ifråga även ansvara för skogsvärdering på rot. Det åligger statsmakten att även ansvara för utbetalning av ersättningen.

Vattenfall har motsatt sig [REDACTED] yrkanden att ledningen anläggs som markkabel istället för luftledning samt att lokal lantmätare tar beslut om ersättning. Vattenfall har anfört bl.a. följande. Frågan om hur ledningen ska utföras, som markförelagd ledning eller ledning i luft, är avgjord genom att ledningen har nätkoncession för linje gällande ledning i luft. Det är Lantmäteriet som avgör hur och av vem som officialvärderingen ska göras. Vattenfall har inga synpunkter på Lantmäteriets val av vem som utför värderingsarbetet utan förutsätter att Lantmäteriet följer gängse värderingsprinciper och att personen som utför värderingen besitter erforderlig kompetens.

Slutligen antecknas att [REDACTED] överklagande syftar till överprövning av Vattenfalls ledningsrätt för luftburen ledning.

Härefter meddelar mark- och miljödomstolen följande

BESLUT

Att nätkoncession för linje föreligger och att ledningen ska utföras dels som luftledning och dels som jordkabel är redan prövad. Sträckning har tidigare, med den exakthet som är möjlig enligt lag [jfr 2 kap 2 § 1 st ellagen (1997:857)], fastslagits genom regeringens ovan nämnda koncessionsbeslut. [REDACTED] har därefter ansökt om rättsprövning hos Högsta förvaltningsrätten av regeringens koncessionsbeslut. Målet 7154-12 inkom till Högsta förvaltningsdomstolen den 18 december 2012. Enligt 5 § lag (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut framgår att regeringens beslut gäller även om det har gjorts en ansökan om rättsprövning. Högsta förvaltningsdomstolen har inte, efter vad som inhämtats, inhiberat regeringens beslut. Mark- och miljödomstolen finner på grund härav inte skäl att vilandeförklara nu aktuellt mål i avvaktan på avgörande av Högsta förvaltningsdomstolen och lämnar därför yrkandet om vilandeförklaring utan bifall.

Lantmäteriets ledningsrättsbeslut, vilket är det beslut som [REDACTED] överklagat, innebär ingen förändring av den ledningssträckning regeringen beslutat; att Lantmäteriet i sitt beslut inte på nytt hade kunnat pröva bestämmelserna i 6-10 §§ ledningsrättslagen (LL) om lämplighet, planöverensstämmelse m.m. framgår av 11 § nyssnämnda lag. Eftersom en överprövning av regeringens beslut om, såvitt nu är av intresse, ledningens huvudsakliga sträckning inte kan komma under mark- och miljödomstolens sakprövning genom [REDACTED] överklagande av Lantmäteriets ledningsrättsbeslut avvisar mark- och miljödomstolen hans överklagande i denna del och lämnar samtidigt hans ånyo framställda inhibitionsyrkande (jfr ovannämnda tidigare beslut härom, aktbil 3) utan bifall.

Eftersom mark- och miljödomstolen inte är behörig att uppta brottsanmälan och företa brottsutredning avvisar mark- och miljödomstolen [REDACTED] yrkande härom.

Vad härefter gäller [REDACTED] yrkande om att lokal lantmätare ska fatta beslut om ersättning kan följande anföras. Av Lantmäteriets protokoll den 26 april 2013 framgår att ersättningsbeslut fattas när ledningsarbetena är avslutade. Enligt 16 § LL ska i fråga om förrättning enligt LL bl.a. 4 kap. 27–35 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988) [FBL] tillämpas. Av 4 kap. 34 § FBL framgår att lantmäterimyndigheten får förordna lämplig person som sakkunnig för utredning av fråga vars bedömande kräver särskild fackkunskap. Det är således Lantmäteriet som har att pröva frågan om sakkunnig behövs eller om de kan utföra värderingen i egen regi. Denna fråga kan alltså inte prövas först i mark- och miljödomstolen som därför avvisar yrkandet.

För det fall [REDACTED] yrkande om lokal förrättningsman är att tolka som en invändning om jäv mot tidigare förrättningsman, skulle han framställt invändning därom första gången han förde talan i ärendet sedan han fick kännedom om att förrättningsmannen tjänstgör och att jävsanledning föreligger. Underlåter man det är sakägarens rätt att anförä jäv förfallen. Av vad som framgår av handlingarna har [REDACTED] inte i rätt tid framställt sådan invändning. Han kan således inte först nu hos mark- och miljö-

domstol anföra jäv mot förrättningsman varför mark och miljödomstolen avvisar även det nu ifrågavarande yrkandet sett som en jävsinvändning.

Med anledning av ovanstående finns inte heller skäl för mark- och miljödomstolen att hålla syn i målet.

Sammanfattningsvis innebär prövningen alltså att Lantmäteriets beslut i alla delar skall stå fast.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (DV430)

Överklagandet ges in till mark- och miljödomstolen senast den 13 augusti 2013 men ställs till Mark- och miljööverdomstolen.

Som ovan

Sofia Ardeke

Protokollet uppvisat/ 22/7-13